

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Буковський Микола Миколайович, 1971 року народження, громадянин України. Освіта вища: у 2005 році закінчив заклад вищої освіти «Тернопільський комерційний інститут» та отримав диплом спеціаліста за спеціальністю «Економіка підприємств».

У 2022 році Буковський Микола Миколайович вступив на денну форму до аспірантури Західноукраїнського національного університету відповідно до наказу № 89 від 31.03.2022 року за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Здобувач успішно виконав акредитовану освітньо-наукову програму, отримав академічну довідку та висновок наукового керівника – доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів імені С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету Сидорович Олени Юріївни, які представлено в атестаційній справі.

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом ректора № 22 від 09.01.2026 року на підставі рішення Вченої ради Західноукраїнського національного університету (протокол № 5 від 09.01.2026 року) у складі:

голови разової спеціалізованої вченої ради: Крисоватого Андрія Ігоровича, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету;

рецензентів: Валігури Володимира Андрійовича, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету;

Герчаківського Святослава Дем'яновича, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету;

офіційних опонентів: Мельника Віктора Миколайовича, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів, банківської справи та страхування, І-го проректора Національної академії статистики, обліку та аудиту;

Абрамової Алли Сергіївни, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів і кредиту Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича

на засіданні 05 березня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії Буковському Миколі Миколайовичу в галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування на підставі публічного захисту дисертації «Податкові стратегії держави в умовах гібридних викликів і загроз».

Науковий керівник Сидорович Олена Юріївна, д.е.н., професор, професор

кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису з дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, викладені в дисертації, розроблені автором особисто. З метою забезпечення достовірності та обґрунтованості одержаних результатів дисертаційної роботи було застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні цілісної теоретико-методологічної концепції податкового стратегування держави в умовах гібридних викликів і загроз, що поєднує інституційний, поведінковий і ризик-орієнтований підходи. Обґрунтовано податкову стратегію як динамічний механізм забезпечення фіскальної стійкості та адаптації до системної невизначеності, запропоновано інструментарій стратегічної оптимізації податкового портфеля та доведено доцільність переходу від моделі максимізації доходів до моделі забезпечення фіскальної резильєнтності з урахуванням нелінійних ефектів податкового навантаження. Подальшого розвитку набули положення щодо інституційної архітектури податкового реформування та концептуальні засади антикризової податкової стратегії як інструменту економічного захисту держави.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретико-методичних напрацювань дослідження та прикладних рекомендацій щодо удосконалення елементів податкового стратегування як у науково-дослідницькій сфері, що було здійснено при роботі над розділом «Пріоритети фіскальної політики в контексті соціально-економічного розвитку» науково-дослідної теми Західноукраїнського національного університету «Пріоритети фіскальної політики України в умовах дивергенції митно-податкових інститутів (державний реєстраційний номер 0122U000765) та здійсненні заходів з надання науково- професійних послуг за господарським договором на тему: «Наукове консультування щодо удосконалення інституційного забезпечення розроблення та реалізації бюджетної політики в територіальній громаді». Основні положення та результати дисертаційного дослідження впроваджені у навчальний процес Західноукраїнського національного університету при поглибленні змістового наповнення та розробки курсів: «Податкова система», «Фінанси», «Податковий менеджмент» в рамках підготовки здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Фінанси» на першому та другому рівні здобуття вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (довідка № 126-28/2806 від 03.12.2025 р., видана Західноукраїнським національним університетом).

Результати дисертаційного дослідження щодо окреслення напрямів

формування антикризової податкової стратегії на рівні держави та регіонів використані в діяльності Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради (довідка від 08.12.2025 №90/2).

Зміст дисертаційної роботи відповідає темі дослідження та спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисертація за своєю структурою, змістом, загальним обсягом та кількістю наукових публікацій відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до здобувачів ступеня доктора філософії, та є результатом самостійно виконаної науково-дослідної роботи, яка характеризується належним науково-методичним рівнем. Під час рецензування не виявлено ознак академічного плагіату та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного дослідження і дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 295 сторінки. Робота містить 11 таблиць, 21 рисунок, та додатки на 39 сторінках. Список використаних джерел налічує 189 найменувань.

Здобувач має 13 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 5 статей в українських фахових виданнях з фінансів, банківської справи та страхування; 8 тез доповідей за результатами участі в роботі всеукраїнських та міжнародних науково— практичних конференцій та апробації на наукових заходах, зокрема:

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Сидорович О. Ю., Буковський М. М., Ярошович А. Ю. Цифрові інструменти податкового адміністрування: сучасні тенденції та перспективи. *Інноваційна економіка*. 2024. № 4. С. 218-230. DOI: 10.37332/2309-1533.2024.4.26 URL: <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1378> (особистий внесок автора – 0,45 друк. арк.)

2. Сидорович О., Буковський М. Напрями реформування інститутів оподаткування України в умовах гібридних викликів і загроз. *Фінансовий простір*. 2025. № 1-2. С. 168-181. DOI: [https://doi.org/10.30970/fp.1-2\(55\).2025.168180181](https://doi.org/10.30970/fp.1-2(55).2025.168180181) (особистий внесок автора – 0,6 друк. арк.)

3. Буковський М.М., Михайляк Ю.З. Фінансова конкуренція країн та трансформація податкових стратегій в умовах глобальної невизначеності та гібридних викликів. *Інноваційна економіка*. 2025. №2. С. 122-31. DOI: <https://doi.org/10.37332/>. (особистий внесок автора – 0,85 друк. арк.)

4. Сидорович О.Ю., Буковський М.М. Оцінка ефективності податкових амністій як механізму зміцнення інституційної стійкості держави в умовах кризи. *Вісник економіки*. 2025. №4. С.109-120. DOI: 10.35774/visnyk2025.04.109 (особистий внесок автора – 0,75 друк. арк.)

5. Буковський М. Аналіз ефективності діяльності ДПС України в умовах гібридних викликів і загроз. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 3. С. 465-478. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.465> (особистий внесок автора – 1,15 друк. арк.)

Публікації за матеріалами конференцій:

6. Буковський М.М. Інституційне забезпечення фіскальної стійкості України: виклики воєнного стану та напрямки трансформації. Збірник наукових праць Фінансове забезпечення сталого розвитку. Тернопіль. ЗУНУ, 2024. Вип. 4. Ч. 2. С. 83-86. *(особистий внесок автора – 0,2 друк. арк.)*

7. Буковський М.М. Податкова система України в умовах воєнного стану: резильєнтний та морально-етичний аспект. Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студ. і молод. вчених «Фінанси та облік в умовах глобальної невизначеності та безпекових ризиків» (м. Тернопіль, 27 трав. 2025 р.). Ч. 2. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. С. 51-53. *(особистий внесок автора – 0,18 друк. арк.)*

8. Сидорович О., Буковський М. Управління державним боргом в умовах військової агресії. Збірник наукових праць кафедри фінансів ім. С. І. Юрія «Актуальні питання фінансової науки та практики» Західноукраїнського національного університету. Вип. 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. С.165-168. *(особистий внесок автора – 0,23 друк. арк.)*

9. Буковський М.М. Інституційна архітектура оподаткування в Україні в умовах воєнного стану. Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії, моделі та технології управління економічними системами» SMTESM-2025. 11 грудня 2025 року. Хмельницький національний університет. м. Хмельницький. С. 319-322. *(особистий внесок автора – 0,15 друк. арк.)*

10. Буковський М.М. Інформаційне забезпечення взаємодії фіскальних інституцій держави в умовах гідридних викликів і загроз. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції Комунікація як чинник транспарентності соціальної взаємодії. Ера цифровізації. (м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 23–24 жовтня 2025 р.) / ред. кол.: А. І. Крисоватий, З. М. Лободіна, О. Є. Коваль, В. П. Горин, А. М. Іванова, В. В. Сідляр, М. М. Шестерняк, Ю. Ф. Вовчук. Тернопіль : ЗУНУ, 2025. С. 85-87. *(особистий внесок автора – 0,25 друк. арк.)*

11. Буковський М.М. Інституційна міцність інститутів оподаткування в контексті нейтралізації гібридних викликів і загроз. Конференція «Фінансово-управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів». Хмельницький. 7.11.2025. С. 19-21 (0,169 д.а.) *(особистий внесок автора – 0,17 друк. арк.)*

12. Сидорович О.Ю., Буковський М.М. Класифікація інструментів податкового адміністрування // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Фінансові механізми забезпечення відновлення економіки України в сучасних умовах» (м. Ірпінь, 26 лютого 2025 р.). Ірпінь: ДПУ, 2025. С. 426-428. *(особистий внесок автора – 0,17 друк. арк.)*

13. Буковський М.М. Роль податкової політики держави у зміцненні економічного фронту під час війни та криз // Збірник тез доповідей 7-ої міжнар. наук.-практ. конференції Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матер. (Чернівці, 10 квітня 2025 р.). Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. С. 106-109. *(особистий внесок автора – 0,2 друк. арк.)*

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Крисоватий Андрій Ігорович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету. *Без зауважень.*

Валігура Володимир Андрійович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету. *Зауваження:*

Дисертаційна робота містить окремі дискусійні положення, які потребують уточнення або подальшого обґрунтування:

1. У параграфі 3.3 автор описує напрями формування антикризової податкової стратегії у контексті економічного, резильєнтного та морально-етичного вимірів. Можливо, доцільно було б доповнити цей аналіз іншими важливими складовими, зокрема інституційним та регуляторним аспектами, що дозволило б більш комплексно відобразити механізми реалізації антикризової податкової політики.

Герчаківський Святослав Дем'янович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету. *Зауваження:*

Як і будь-яке наукове дослідження, дисертаційна робота містить окремі дискусійні положення.

1. У дисертації концептуально обґрунтовано введення категорії «фіскальна мілітаризація», що є науково цікавим і актуальним у контексті воєнної економіки, проте її змістовне наповнення має переважно теоретичний характер і не супроводжується чітким визначенням кількісних індикаторів та методичного інструментарію для вимірювання відповідних процесів.

Мельник Віктор Миколайович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, І проректор Національної академії статистики, обліку та аудиту. *Зауваження:*

До недоліків та зауважень дискусійного характеру слід віднести таке:

1. Дисертація містить широкий спектр пропозицій щодо підвищення ефективності податкової стратегії в умовах гібридних загроз. Водночас деякі з цих заходів виглядають локальними, ситуативними та не повністю інтегрованими у загальну систему антикризового реагування. Такий підхід може обмежувати їхню практичну реалізацію, оскільки ізольоване впровадження фіскальних заходів не гарантує досягнення синергії та комплексної результативності стратегії. Для підвищення системності доцільно структурувати заходи за ключовими блоками – економічними, інституційними, технологічними, соціально-психологічними та цифровими – та чітко показати їх взаємозв'язки, пріоритетність і послідовність реалізації. Необхідно також відобразити взаємодію запропонованих заходів із іншими складовими державної політики, зокрема бюджетною, борговою, монетарною та інвестиційною, що дозволить розглядати податкову стратегію як комплексний інструмент антикризового управління, а не як набір ізольованих ініціатив. Чітке визначення взаємозв'язків і логіки реалізації заходів створює підґрунтя для розробки механізмів контролю, оцінки досягнення стратегічних цілей та

підвищення практичної значущості дисертації для органів державного управління.

Абрамова Алла Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича. *Зауваження:*

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Буковського М.І., необхідно звернути увагу на деякі дискусійні положення та рекомендації, що можуть бути предметом дискусії:

1. У п. 1.3. «Концепт податкової стратегії держави: переосмислення функціонального призначення під впливом гібридних загроз та невизначеності» автором здійснено спробу концептуального розширення традиційного бачення податкової стратегії з урахуванням факторів воєнно-політичної нестабільності та системної невизначеності. Разом з тим, аналіз зазначеного питання виявляє певну теоретико-методологічне неповноту, пов'язану з недостатнім представленням інституційної складової та суб'єктного складу стратегічного податкового управління. Не виокремлено та не систематизовано суб'єктний склад формування й реалізації податкової стратегії, не деталізовано так звані «ролі», координації взаємодії конкретних інституційних суб'єктів (законодавчого органу як суб'єкта стратегічного нормотворення, КМУ як суб'єкта координації податкової політики, МФУ як стратегічного дизайнера податкової архітектури, ДПС України та ДМС України як інституцій реалізації податкової політики та адміністрування, органів місцевого самоврядування у контексті податкової децентралізації, платників податків як співучасників формування податкової поведінки, міжнародних партнерів (МВФ, ЄС) як зовнішніх інституційних впливів тощо). Вважаємо, що ігнорування суб'єктної структури ускладнює розуміння механізмів прийняття стратегічних рішень, розподілу відповідальності, конфліктів інтересів та інституційних обмежень, які є особливо значущими в умовах гібридних загроз.

2. У п. 2.2 «Оцінка ефективності інституційних механізмів податкового та митного адміністрування в умовах гібридних загроз» автором здійснено комплексний аналіз результатів податкового адміністрування та функціонування контролюючих органів. Водночас, на нашу думку, оцінка є неповною через відсутність системного аналізу стану податкового боргу та результатів управління ним, оскільки податковий борг відображає не лише рівень податкової дисципліни, а й ефективність механізмів стягнення, реструктуризації, відстрочення та примусового виконання зобов'язань. В умовах гібридних загроз, коли зростає кількість економічно уражених суб'єктів господарювання, питання динаміки, структури та якості податкового боргу набуває особливої ваги (тенденцій зміни обсягів податкового боргу, структура боргу, можливо і галузева та регіональна концентрації боргу тощо). Не здійснено оцінювання результативності інституційних механізмів управління податковим боргом (показник стягнення податкового боргу, тривалість погашення заборгованості, співвідношення витрат на стягнення до обсягу фактично стягнутих сум, ефективність процедур реструктуризації та списання тощо). В умовах воєнної економіки державі доводиться балансувати між

фіскальними інтересами та необхідністю підтримки платників. Це зумовлює появу спеціальних режимів (відстрочення, мораторії, податкові канікули), що безпосередньо впливають на обсяг і якість податкового боргу. Неврахування цього аспекту обмежує можливість оцінити адаптивність інституційних механізмів до умов невизначеності.

3. У підрозділі 3.2 «Стратегічні імперативи реалізації податкової політики в умовах системної невизначеності: ідентифікація точок “оптимуму”» автором запропоновано концептуально сучасний підхід до формування стратегічних орієнтирів на основі сценарного моделювання методом Монте Карло з урахуванням трьох сценаріїв (оптимістичного, песимістичного та ризик-орієнтованого) та трьох взаємопов’язаних вимірів (економічного, резильєнтного, морально-етичного). Разом з тим, недостатньою є конкретизація податкового інструментарію реалізації стратегій – відсутня деталізація переліку конкретних податкових інструментів (зміна ставок, податкових баз, режимів пільг, механізмів адміністрування, цифрових рішень), параметрів коригування податкового навантаження у кожному сценарії, механізмів управління податковими ризиками, інституційних змін, необхідних для досягнення ідентифікованих «точок оптимуму» тощо. Варто було б трансформувати їх у систему операційних заходів, що б розширило можливості практичного застосування запропонованих рішень органами публічного управління. Також, варто було б деталізувати кількісні очікувані результати впровадження податкових стратегій у межах кожного сценарію (прогнозний діапазон зміни податкових надходжень чи % ВВП, очікувана амплітуда зниження волатильності податкових доходів, вплив на рівень податкового розриву (tax gap), прогнозування динаміки боргової стійкості, зміни рівня добровільності сплати податків тощо.

Результати голосування:

«За» - 5 членів ради,
«Проти» - 0 членів ради,
«Утрималися» - 0 членів ради.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада присуджує Буковському Миколі Миколайовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

5 березня 2026 року

Голова спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Крисоватий А.І.